

Keuzevak Gebarentaal bij intake IVGGBI01K

Werkboek

Informatie lezen na les 2

Enkele basisenkenmerken van de Nederlandse gebarentaal

Onderzoek naar de Nederlandse Gebarentaal begon in 1981 en toonde aan dat de Nederlandse Gebarentaal een zelfstandige taal is en niet is afgeleid van het Nederlands. Op woord/gebaar niveau zijn er invloeden te zien van het Nederlands, maar de grammatica is heel anders dan die van het Nederlands. Zo is de woordvolgorde anders, is er geen systeem van lidwoorden, er zijn bijvoorbeeld geen koppelwerkwoorden en tijd wordt niet uitgedrukt door een werkwoordvervoeging. Eigenlijk lijkt de grammatica van de Nederlandse Gebarentaal meer op die van een gesproken taal als het Mandarijn Chinees dan op die van het Nederlands. We beschrijven hier kort een paar belangrijke kenmerken van de grammatica van NGT zoals ze beschreven staan in de cursussen NGT die door het Nederlands Gebarencentrum ontwikkeld zijn.

1.1 Basiselementen van een gebaar

Woorden zijn opgebouwd uit klanken. De bouwstenen van een gebaar zijn:

1. De plaats waar het gebaar gemaakt wordt: voor of op het lichaam, op of bij het hoofd.
2. De handvorm. Er zijn ruim 70 verschillende handvormen in de NGT 3. De oriëntatie van de handpalm en vingers. (Welke kant wijzen ze op?)
4. De beweging van het gebaar.
5. Het non-manuele deel: dat is alles wat niet met de handen gedaan wordt, zoals mimiek en lichaamshouding.

De plaats, handvorm, oriëntatie, beweging en het non-manuele deel, noemen we de basiselementen van een gebaar.

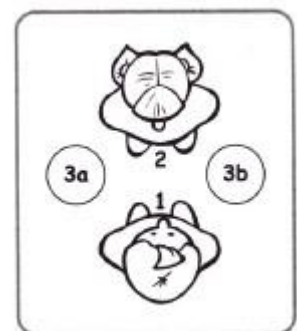
Elke gebarentaal kent deze basiselementen, maar de talen verschillen in de manier waarop die elementen met elkaar gecombineerd worden tot gebaren. Ook de handvormen die in een bepaalde gebarentaal voorkomen zijn niet overal hetzelfde.

1.2 Ruimte voor het lichaam

De meeste gebaren worden gemaakt in een deel van de ruimte voor het lichaam. Deze ruimte noemen we "de gebarenruimte". Sommige plaatsen in de ruimte voor het lichaam hebben een vaste betekenis, zoals te zien is in figuur 1.

Met de wijsvinger midden op de borst (1), is de plaats voor de 1^e persoon enkelvoud (ik). Wijzen naar de plaats recht voor het lichaam (2) is de 2e persoonsvorm enkelvoud (jij).

Op de plaatsen schuin links en rechts voor het lichaam (3a en 3b) wordt de 3e persoon enkelvoud gemaakt door ernaar te

*Figuur 1:
persoonsvormen
enkelvoud NGT*

wijzen ("hij/zij/het"). De NGT kent geen onderscheid tussen hij, zij en het, maar heeft één vorm voor de 3e persoon enkelvoud. De plaatsen voor de persoonsvormen zijn te zien in figuur 1.

Toevoeging Mirjam & Petra: Het wijzen naar de nummers 1,2,3a/b worden vaak aangeduid met INDEX1,2,3a/b. INDEX betekend wijzen; INDEX1: je wijst naar de 1e persoon enkelvoud. Enz.

Naamgebaren

Dove mensen hebben naast een voornaam die je kunt uitspreken en schrijven, een naam die je kunt gebaren. Een naamgebaar heeft vaak geen verband met een voornaam die je kunt uitspreken. Zo kunnen twee vrouwen die beide Femke heten verschillende naamgebaren hebben. Maar twee mannen van die de één Jelle heet en de ander Niels kunnen toevallig hetzelfde naamgebaar hebben.

Hoe kom je aan een naamgebaar?

Tot 1990 was het niet gebruikelijk dat horende ouders van een doof kind gebaren leerden. Dove kinderen kwamen pas op de dovenschool in contact met gebaren. Dove kinderen gaven elkaar naamgebaren. Tegenwoordig leren de meeste ouders de Nederlandse Gebarentaal zodra blijkt dat hun baby of peuter doof is. Ouders kiezen dan zelf een naamgebaar voor hun kind: een gebaar dat ze mooi vinden. Een naamgebaar is dus een gebaar voor een bepaalde persoon, en wordt gecombineerd met het articuleren van de voornaam van iemand.

Hoe kies je een naamgebaar?

Een gebaar voor een naam kan te maken hebben met bijvoorbeeld:

- Het uiterlijk van iemand: een bijzonder kenmerk als kuiltje in de wang, vorm van het gezicht, de ogen, de neus, mond, snor, of het hebben van een bril, sproeten
- Hobby of werk: zoals fotograferen, dansen of duiken
- Soms wordt de eerste letter van de gesproken naam als handvorm gebruikt. Die handvorm kan dan weer gecombineerd worden met bijvoorbeeld een uiterlijk kenmerk
- Ook kan het gebaar voor de achternaam gebruikt worden. Zo kan Martijn Visser als naamgebaar visser krijgen
- Ook kan een nieuw gebaar bedacht worden, waarvan de handvorm, de plaats en de beweging gekozen zijn omdat men die mooi vindt.